

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

*Шишкарьова О. Г., викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кропивницький*

Концептуальна тенденція розвитку адміністративного права закріплена Конституцією України, яка чітко встановила що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Відтак, оновленою концепцією адміністративної реформи покладено в основу моделі правового регулювання з державоорієнтованої та людиноцентристською. Саме ідея людиноцентризму стала тригером для оновлення адміністративного права, змінила погляди на його сутність, роль в державі та суспільстві і сформувала уявлення про його призначення – забезпечення реалізації та захисту прав людини і громадянина у сфері публічного адміністрування [2, с. 4].

Людиноцентризм як концептуальна ідея правового регулювання проявляється передусім у принципах права. Найбільшим чином він закріплений у верховенстві права як основоположній засаді права адміністративного [2, с. 4]. Зокрема, у рішенні Конституційного Суду України № 15-рп/2004 від 02.11.2004 встановлено, що верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України [3].

Відтак, одним з найважливіших завдань Концепції адміністративної реформи в Україні було визначено формування близької до потреб і запитів людей системи державного управління, а головним пріоритетом її діяльності державних органів буде служіння народові та національним інтересам; пріоритетним названо запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг [2, с. 4].

Отже, категорія людиноцентризму є маркером як для правотворчості, так і для правозастосування. Саме з урахуванням такого підходу стала очевидною необхідність чіткої регламентації діяльності суб'єктів, наділених публічно владними повноваженнями, та встановлення правил, якими не може нехтувати представник влади, вирішуючи справу щодо приватної особи. В європейській правовій традиції сукупність таких правил отримала назву «адміністративна процедура». До недавніх пір Україна була єдиною державою в Європі, що не прийняла закон про адміністративну процедуру [2, с. 6].

Крім того, необхідно відзначити про окрему концептуальну тенденцію, яка впливає на розвиток адміністративного права, а саме європеїзацію законодавства України. М. Булкат визначає процес європеїзації законодавства як рівномірно спланований процес, що включає декілька етапів, на кожному з яких потрібно досягати певного ступеня відповідності законодавства України до законодавства ЄС, в чому і проявляється досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір вступити до нього [4, с. 57-58].

Відповідно, наближення вітчизняного права до права Європейського Союзу позитивно впливає на розвиток адміністративного законодавства, зокрема на розвиток цифрового законодавства (діджиталізацію).

Важливість діджиталізації як явища, що впливає на державний сектор та адміністративно-правову сферу важко переоцінити. Правове регулювання і правильний розвиток діджиталізації вказаної сфери є запорукою сталого її розвитку з огляду на достатньо високий ступінь залучення юристів, правових фахівців, а також функціонування держструктур та уповноважених органів, діяльність яких нині тісно пов'язана із цифровими технологіями [5, с. 14].

Тож в цілому, діджиталізація адміністративного права являє собою сукупність правових процедур, в тому числі нормативно-правових актів та законодавчої діяльності спрямованих на переведення нинішньої адміністративної системи до цифрових стандартів, адаптації її до вимог розвитку цифрових технологій [5, с. 17].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що адміністративне право активно розвивається, удосконалюється, адаптується. Водночас, активний розвиток публічно-правової сфери потребує вдосконалення на законодавчому рівні, зокрема систематизації та кодифікації законодавства.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Бойко І., Соловйова О. Вплив ідеї людиноцентризму на зміст адміністративного права. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*, 2(1), 2023, 1-12с.

3. У справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) (2004) : Рішення Конституційного Суду України. № 15-рп/2004 від 02.11.2004 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>.

4. Булкат, М. С. *Модернізація публічно-правових відносин в Україні: до питання про загальні засади розвитку публічно-правової доктрини*. Diss. Національний авіаційний університет, 2024.

5. Бондарчук Інна. "Досягнення діджиталізації адміністративного права України в контексті наближення до європейського законодавства." Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції 12 травня 2023 рік (2023): с. 13-22.

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У ПОМІЧНИКІВ-КОНСУЛЬТАНТІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ (У КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО ПИТАННЯ СУМІСНИЦТВА ПРАЦІВНИКІВ ПАТРОНАТНОЇ СЛУЖБИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ»)

*Шовкун Ю. І., кандидат юридичних наук,
докторант відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури
Харківського національного університету внутрішніх справ*

У ст. 35-1 Закону України «Про запобігання корупції» чітко вказано, що особа яка є членом колегіального органу та має у зв'язку з цим конфлікт інтересів, незалежно від його виду (реального чи потенційного), не може приймати участь у прийнятті та ухваленні рішення останнім. Як виняток, таке рішення може бути прийнято за участю публічного службовця, але під зовнішнім контролем, і лише тоді, коли усунення від голосування публічного службовця призведе до втрати цим органом правомочності. Специфіка колегіального органу впливає з його етимологічної сутності, яка буквально означає групу осіб, яка в публічному управлінні є формою організаційного устрою, що спільно приймає найважливіші рішення та/ або вирішують комплексні питання [8, с. 142-143]. Термін колегіальність в управлінні також розглядається як принцип суть якого полягає в тому, що «прийняття рішень здійснюється не однією особою, а групою осіб (колегією), які наділені рівними правами та повноваженнями у ході розв'язання завдань. У широкому розумінні цього слова – це форма прийняття важливих рішень, коли враховується колективна думка та застосовується метод громадського обговорення» [3, с. 33]. Враховуючи той факт, що зазвичай колегіальний орган вирішує найсуттєвіші питання, зокрема ті, що стосуються розподілення фінансових і інших матеріально-технічних ресурсів, важливо, що б такі рішення приймались об'єктивно, а не в умовах конфлікту інтересів. У той же час права голосу в колегіальному органі особа набуває у зв'язку з зайняттям відповідної посади публічного службовця, а позбавлення його цього права є обмеженням.

Наявність у публічного службовця підприємств чи корпоративних прав автоматично призводить до виникнення конфлікту інтересів, тому згідно з ч. 1 ст. 36 Закону України «Про запобігання корупції» така особа протягом шести десяти днів повинна передати вказане майно в управління іншій особі, яка не є членом сім'ї. Проте у ч. 6 вказаної статті передбачено категорії осіб на яких ця норма не поширюється – це:

«1) незалежні члени наглядової ради державного банку, державного підприємства, державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі» [5];

2) особи, які володіють акціями національного товариства, вільна вартість яких менша за 1/4 прожиткового мінімуму встановленого на рік у якому особу було призначено на посаду, та не перевищують 5% акцій, які надають особі права голосу на загальних зборах акціонерів;

3) депутати місцевих рад, окрім голів, заступників і секретарів, які працюють на постійній основі (ч. 2 ст. 6 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [6]);

4) помічники-консультанти народних депутатів України;

5) особи, які працюють у секретаріатах Голови ВР України, його Першого заступника та заступників, депутатських фракцій (груп) у парламенті.

Більшість із вказаних вище категорій осіб, на яких не поширюється це обмеження, виглядають достатньо обґрунтовано, наприклад на посади незалежних членів наглядової ради державних установ обираються не громадяни України, а іноземці та/або особи без громадянства [2, с. 68], до яких не можуть бути застосовані обмеження щодо володіння підприємствами чи корпоративними правами. В свою чергу депутат місцевої ради, окрім того, що виконує функції голови, заступників або секретарів, – це виборна посада, що обумовлює наявність низки особливостей у їх статусі, зокрема відсутністю заборони займатись виробничою чи службовою діяльністю (ст. 6 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [6]).